

Tarix falsafasi, sivilizatsiya va madaniyat

Savollar:

1. "Tarix falsafasi" atamasini fanga kim kiritgan deb hisoblanadi?
2. Tarix falsafasining qaysi yo'nalishi xudoning irodasini tarixni harakatga keltiruvchi kuch deb hisoblaydi?
3. Metafizik Tarix falsafasi qanday tushunchalarni asos qilib oladi?
4. Idealistik Tarix falsafasi tarixga qanday munosabat bildiradi?
5. Naturalistik Tarix falsafasi uchun asosiy mezon nima hisoblanadi?
6. Materialistik Tarix falsafasida tarixni yo'naltiruvchi kuch sifatida nima asos qilib olinadi?
7. Tarix falsafasida shaxsning rolga qanday baho berilishiga qarab qanday ikki yondashuv mavjud?
8. Tarix falsafasining ildizlari qaysi antik davr allomalarining qarashlariga borib taqaladi?
9. Avgustin qanday tarix falsafasini yaratdi?
10. XVIII asrda Tarix falsafasining qanday tamoyillari shakllandi?
11. Gegel tarixni qanday tushundi va unda nima ustun deb hisobladi?
12. XIX-XX asrlarda tarixni tushkunlik orqali anglashni kimlar ilgari surdi?
13. Marksizm asoschilari Tarix falsafasida qanday g'oyalarni ilgari surdi?
14. Sharqda Tarix falsafasi qanday o'ziga xos jihatlarga ega?
15. Forobiy qarashlariga ko'ra, jamiyat taraqqiyotini nimalar boshqaradi?
16. Beruniy tarixiy taraqqiyot bosqichlarini qanday omillar orqali o'rgandi?
17. Beruniy qaysi asarlarida insoniyat tarixiga falsafiy nuqtai nazardan yondashdi?
18. Sharq Tarix falsafasida voqealar tahlili qanday shakllarda olib boriladi?

19. Tarix falsafasi bo'yicha qaysi adabiyotlar tavsiya etilgan?
20. Tarix falsafasi qaysi umumiy falsafa sohalariga kiritilgan?

Javoblar:

1. M.F.Volter.
2. Teologik (ilohiyot) Tarix falsafasi.
3. Hech qanday chegaralar va doiralar bilan cheklanmaydigan, turli shakl va ko'rinishga kiradigan tushunchalar tizimi.
4. G'oyalar, insonning axloqiy tushunchalari, ma'naviy-ruhiy kechinmalari asosida tarixga munosabat bildiriladi.
5. Inson hissiyoti va tuyg'usi orqali olamni anglash, o'tmishga nazar solish va uni baholash.
6. Moddiy ehtiyoj va iqtisodiy zaruriyat.
7. Alohida shaxsni ustun qo'yish yoki jamoani birinchi qo'yish.
8. Gerodot va Fukidid.
9. Ilohiy davlat tarixi falsafasi.
10. Tarixiy taraqqiyotda insonning ta'siri, o'rni va roli, tarixga inson qalbi, ichki dunyosi, ma'naviy-ruhiy olami mahsuli sifatida qarash tamoyillari.
11. Butun voqelikni tarix deb hisoblab, dunyoviy aqlni ustun qo'ydi.
12. A. Shopengauer, Ya. Burkhardt, O. Shpengler.
13. Tarixiy materializm g'oyalari.
14. Ibratli hikoyalar, pand-nasihatlar, yuksak axloqiy me'yorlar bilan mushtarak holda olib boriladi, ba'zan geografik-hududiy yondashuv va sayohatnomalar orqali jamiyat tarixi yaratiladi.
15. Ilohiy qonunlar.
16. Tabiat, astrologiya, astronomiya, kecha va kunduz, fasllar almashinuvi.
17. "Hindiston" va "Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar".

18. Ibratli hikoyalar, pand-nasihatlar, yuksak axloqiy me'yorlar, geografik-hududiy yondashuv va sayohatnomalar shaklida.
19. Toynbi A., "Postijeniye istorii", M., 1991; Jo'rayev N., "Tarix falsafasi", T., 1999.
20. Estetika, Etika, Epistemologiya, Mantiq, Metafizika, Ta'lim falsafasi, Til falsafasi, Huquq falsafasi, Fan falsafasi, Metafalsafa, Siyosat falsafasi, Din falsafasi, Urush falsafasi.